

January 2024]. (2024). Available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stantom-na-sichen-2024-roku/>.

6. Velyka viina: nepriami vtraty Ukrainy otsiniuitsia v \$1,5 trln [The Great War: Ukraine's indirect losses are estimated at \$1.5 trillion]. (2024). Available at: <https://skilky-skilky.info/velyka-viina-nepriami-vtraty-ukrainy-otsiniuitsia-v-1-5-trln/>.

7. The World Bank, the Government of Ukraine, the European Union, & the United Nations. (2024). *Ukraine. Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), February 2022 – December 2023*. Available at: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2024-02/UA%20RDNA3%20report%20EN.pdf>.

8. Horin, N. O. (2023). Mizhnarodnyi dosvid povoiennoi vidbudovy zhytloвого фонду та vyrishennia zhytlovykh problem vnutrishno peremishchenykh osib [International experience in post-war reconstruction of housing stock and solving housing problems of internally displaced persons]. *Ukrainske suspilstvo*, no. 1(84), pp. 136–154. <https://doi.org/10.15407/socium2023.01.136>.

9. Sotsialne zhytlo yak chynnyk ekonomichnoho vidnovlennia [Social housing as a factor of economic recovery]. (n.d.). Asotsiatsiia mist Ukrainy. Available at: https://auc.org.ua/sites/default/files/boychenko_socialne_zhytlo.pdf.

10. Lyshe 11,4% hromad v Ukraini maiut sotsialne zhytlo [Only 11.4% of communities in Ukraine have social housing]. (n.d.). Housing Institute. Available at: <https://interfax.com.ua/news/general/1019878.html>.

11. Pro uzahalnenyi perelik mistv tymchasovoho prozhyvannia: zatv. Nakazom Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy vid 06.12.2023 № 343 [On the consolidated list of temporary accommodation places: Approved by Order of the Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine dated 06.12.2023 No. 343]. (2023). Available at: <https://mtu.gov.ua/content/nakaz--343-vid-60122023-pro-uzagalneniy-perelik-misc-timchasovogo-prozhivannya.html>.

12. Haida, H., Farbar, K., & Chervinska, T. (2025). Reforma sotsialnoho zhytla v Ukraini: yevropeiska ekspertyza ta lokalni vykylyky [Social housing reform in Ukraine: European expertise and local challenges]. *Mistosite*, 31 January 2025. Available at: <https://mistosite.org.ua/articles/reforma-sotsialnoho-zhytla-v-ukraini-ievropeiska-ekspertyza-ta-lokalni-vykylyky>

13. Mykhailov, D. (2025). 6200 kvartyr: v Ukraini startuie pilotnyi proiekt z budivnytstva sotszhytla [6200 apartments: a pilot project for social housing construction is launching in Ukraine]. *Suspilne Media*. Available at: <https://suspilne.media/880441-6200-kvartir-v-ukraini-startuie-pilotnij-proekt-z-budivnytstva-sociztla/>.

14. Stati Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy na 2024 rik shchodo budivnytstva [Articles of the State Budget of Ukraine for 2024 regarding construction]. (2024). Available at: <https://construction-market.korfor.com.ua/derzhavnyi-biudzhety-ukrainy-shchodo-budivnytstva/>.

15. Palamarчук, O. M., & Petryshyna, S. V. (2023). Budivnelna haluz Ukrainy: stan ta prohnozy [The Construction Industry of Ukraine: State and Forecasts]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45>.

Abstract.

Semenov N. The current state of providing social housing to Ukraine's population.

The consequences of the military conflict, which are affecting the economy and social sphere of Ukraine, have led to an extraordinary intensification of the need for social housing formats for the population, particularly in the social housing sector. The article provides a brief assessment of the size of losses and destruction to the national housing stock resulting from the war's consequences. The share of the housing construction sector and the industries that suffered the most significant damage and losses is determined. The total amount of losses in the industry over the four years of the war is estimated to be \$ 60 billion. The main problematic aspects associated with providing housing to vulnerable populations are identified. A regional analytical assessment of the social needs of internally displaced persons in Ukraine is conducted. Residents and IDPs of Kyiv, Dnipropetrovsk, Mykolaiv, and Odessa regions currently experience the greatest need for social life. The assessment revealed that the national social housing fund is presently insufficient to meet the full need for social housing among IDPs. The actual share of territorial communities that have social housing facilities available to meet the needs of IDPs is approximately 11%. Most temporary housing facilities are concentrated in the Kharkiv region, Zakarpattia, and Kyiv regions. The study's results identified key systemic problems inherent in the provision of social housing to internally displaced persons and residents of Ukraine. Among them, the following were identified: a general shortage of social housing, excessive bureaucracy, and a lack of developed approaches to managing housing social security; the presence of infrastructure restrictions; difficulties in obtaining IDP status; low effectiveness of social programs for the integration of IDPs into local society; and regional housing burden. A brief description of state financial support for housing construction for specific (vulnerable) categories of the population is provided. Among the main support instruments implemented are a nationwide project for the construction of new social housing; preferential mortgage loans for IDPs, subventions to local authorities as a form of support for social construction and reconstruction; financial support for the construction (purchase) of housing for military personnel; financial support for youth housing construction, and others.

Keywords: social housing, war, internally displaced people, costs, housing stock, recovery, construction.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Семенов Н. О. Сучасний стан забезпечення населення України соціальним житлом. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 4. С. 64–68.

Semenov N. The current state of providing social housing to Ukraine's population. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 4, pp. 64–68.

УДК 330.341.1:339; JEL classification: R53, O18, H81

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-16>

СІРИК Зеновій Орестович, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0001-9886-1068>
КОС'ЯНЕНКО Павло Гарійович, кандидат хімічних наук, ст. викладач кафедри Автоматизації і комп'ютерно інтегрованих технологій, Національний університет «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0009-0005-6723-7314>

ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЄКТИ МАЙБУТНЬОГО У РОЗВИТКУ ГРОМАД У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Сірик З. О., Кос'яненко П. Г. Інфраструктурні проекти майбутнього у розвитку громад у післявоєнний період.

У статті розглянуто перспективи розвитку інфраструктурних проектів у післявоєнний період для забезпечення сталого розвитку громад. Проаналізовано основні виклики, можливості та потенційні напрями реалізації інфраструктурних ініціатив, які сприятимуть економічному відновленню та соціальній стабільності. Обґрунтовано стратегічні засади формування портфеля інфраструктурних проектів майбутнього для післявоєнної відбудови територіальних громад України. Показано, що нерівномірність руїнувань, дефіцит бюджетних ресурсів, потреба у швидкому відновленні житлового фонду та інтеграції внутрішньо переміщених осіб зумовлюють необхідність диференційованого планування на рівні громад і регіонів. Узагальнено можливості, що відкриваються завдяки міжнародній фінансовій і технічній підтримці (кредити, гранти, технічна допомога), інструментам державно-приватного партнерства та інноваційним рішенням у будівництві: модульним технологіям, енергоефективним матеріалами, BIM-моделюванню, цифровим системам управління житловим фондом. Аргументовано, що відбудова має спиратися на принципи сталого розвитку: декарбонізацію, розвиток ВДЕ, «зелені» стандарти проектування, циркулярні практики поводження з відходами та кліматичну стійкість об'єктів. Запропоновано рамку сценарного планування для тихових і деокупованих громад, яка поєднує оцінку безпекових ризиків, демографічних трендів, спроможності місцевих фінансів і потенціалу ринку праці. Обґрунтовано мультиканальну модель фінансування (міжнародні фінансові інституції, бюджетні програми, PPP, «зелені» облігації, інструменти змішаного фінансування, краудфандинг), що знижує фіскальний тиск і прискорює реалізацію проектів. Наголошено на потребі прозорих процедур відбору та пріоритизації, запровадження систем моніторингу й оцінювання ефективності (KPIs для якості життя, доступності послуг, створення робочих місць, енергоефективності), а також інституційного підсилення управлінських спроможностей громад. Практичний результат статті полягає у конструюванні цілісної політики інфраструктурної відбудови, що синхронізує інтереси держави, місцевого самоврядування, бізнесу та донорів і забезпечує стійке відновлення, підвищення якості життя та довгострокову конкурентоспроможність громад.

Ключові слова: післявоєнне відновлення, інфраструктурні проекти, розвиток громад, сталий розвиток, економічна відбудова.

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА» № 4 / 2025

Безукраїнський науковий журнал

Постановка проблеми у загальному вигляді. Післявоєнний період є визначальним етапом для розвитку України, адже відновлення територіальних громад відіграє важливу роль у забезпеченні сталого зростання, соціальної стабільності та економічного зростання. Війна суттєво вплинула на функціонування місцевого самоврядування, завдавши значних руйнувань інфраструктурі та спричинивши масштабні міграційні процеси. У цьому контексті особливо важливим є аналіз можливих шляхів розвитку громад, оскільки їхня здатність адаптуватися до нових умов визначатиме загальний успіх процесу відновлення країни.

Складність цієї проблеми зумовлена тим, що наслідки війни мають нерівномірний характер у різних регіонах країни, що вимагає диференційованого підходу до відбудови кожної громади. Таким чином, ефективне планування та впровадження заходів з відновлення має базуватися на глибокому аналізі ситуації в кожному окремому населеному пункті, враховуючи його специфічні потреби та можливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку територіальних громад вивчала низка науковців, зокрема Г. Олексюк [1-3], І. Гринчишин та ін. [4], Р. Сливка, Л. Сливка [5], С. Волохатий [6], Н. Попадинець [7-8] та ін. Однак питання інфраструктурних проєктів розвитку громад залишається не до кінця дослідженим.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження підходів до планування, фінансування й реалізації інфраструктурних проєктів післявоєнної відбудови громад України з урахуванням регіональної диференціації руйнувань, сценаріїв завершення війни, потреб інтеграції ВПО, вимог сталого розвитку та інструментів державно-приватного партнерства, міжнародної фінансової допомоги й інноваційних технологій будівництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Післявоєнне відновлення України стикається з низкою значних викликів, які потребують комплексного підходу та стратегічного планування.

Внаслідок бойових дій значна частина транспортних мереж, енергетичних об'єктів і комунальних систем зазнала пошкоджень або повного знищення. За останніми оцінками, загальна сума прямих збитків інфраструктури України через війну досягла 170 млрд дол. США, з додатковими 2,6 млрд дол. США збитків, зафіксованими на початку 2024 р. [9].

Масштабні руйнування вимагають значних інвестицій для відновлення. Однак економічні втрати та зменшення надходжень до бюджету обмежують можливості держави у фінансуванні відбудови.

Тисячі сімей залишилися без житла через знищення або пошкодження будинків. Забезпечення громадян належними умовами проживання є пріоритетним завданням для запобігання гуманітарній кризі.

Війна призвела до масового переміщення населення. Понад 8 млн осіб були змушені покинути свої домівки та переїхати в інші регіони України.

Післявоєнне відновлення України відкриває низку можливостей для розвитку інфраструктури та економіки країни. Світова спільнота активно підтримує Україну у відновленні. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) надає фінансові ресурси для відновлення критичної інфраструктури, включаючи дороги, залізниці, енергетичні об'єкти та медичні заклади. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) планує інвестувати щонайменше 1,5 млрд євро у 2025 р., зосереджуючись на приватному секторі та енергетиці [10].

Європейський Союз також зобов'язався надати до 35 млрд євро для підтримки економіки та енергетичної інфраструктури України.

Сучасні технології та матеріали здатні прискорити процес відновлення та підвищити якість будівництва. Використання енергоефективних рішень,

модульних конструкцій і сучасних методів гідроізоляції сприятиме створенню стійкої та довговічної інфраструктури. Відбудова на засадах сталого розвитку передбачає інтеграцію екологічних, соціальних та економічних аспектів. Це включає розвиток відновлених джерел енергії, впровадження енергоефективних технологій і створення інфраструктури, дружньої до навколишнього середовища.

Співпраця між державою та приватним сектором може забезпечити додаткові ресурси та експертизу для реалізації масштабних проєктів. Такі партнерства сприяють залученню інвестицій, розподілу ризиків і підвищенню ефективності управління проєктами.

Реалізація цих можливостей потребує скоординованих зусиль уряду, міжнародних партнерів і приватного сектору для забезпечення стійкого та ефективного відновлення України [11].

Післявоєнне відновлення громад є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу до розбудови інфраструктури, економічного зростання та соціальної стабільності. Інфраструктурні проєкти відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони забезпечують не лише відновлення зруйнованих об'єктів, а й сприяють створенню нових можливостей для розвитку громад. Основними викликами, з якими стикаються громади після війни, є руйнування критичної інфраструктури, дефіцит фінансових ресурсів, потреба у швидкому відновленні житлового фонду, міграційні процеси та необхідність інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Залучення міжнародних інвесторів, фінансових інституцій і донорських організацій стає важливим фактором у відбудові країни. Використання інноваційних технологій у будівництві дозволяє значно скоротити терміни відновлення житлового фонду та створити більш стійкі та безпечні будівлі. Впровадження принципів сталого розвитку забезпечує екологічно відповідальне використання ресурсів і сприяє довготривалому розвитку громад. Державні та приватні партнерства відкривають нові можливості для фінансування інфраструктурних проєктів, що дозволяє реалізовувати масштабні ініціативи без значного навантаження на державний бюджет [12].

Житлова забудова та енергоефективність стають ще одним важливим напрямом відбудови громад. Масштабні руйнування житлового фонду створюють потребу у швидкому будівництві нових житлових комплексів, які відповідатимуть сучасним стандартам безпеки та комфорту. Використання інноваційних матеріалів і будівельних технологій сприяє зменшенню витрат на енергоспоживання та забезпечує довговічність нових споруд. Запровадження енергоефективних рішень дозволяє знизити залежність від традиційних джерел енергії та сприяє розвитку відновленої енергетики [13].

Екологічні та соціальні ініціативи є невід'ємною частиною післявоєнного відновлення, оскільки вони сприяють покращенню якості життя населення та збереженню довкілля. Розвиток зеленої енергетики дозволяє зменшити викиди парникових газів і забезпечити стабільне постачання електроенергії. Перероблення відходів стає важливим напрямом, оскільки воно дозволяє зменшити рівень забруднення та створити додаткові робочі місця. Відновлення соціальної інфраструктури, такої як лікарні, школи, дитячі садки та культурні установи, сприяє покращенню добробуту населення та забезпечує якісні соціальні послуги.

Фінансування інфраструктурних проєктів у післявоєнний період здійснюється коштом міжнародних грантів, кредитів, державно-приватного партнерства та залучення інвесторів. Важливо розробити прозорі механізми розподілу коштів, щоб забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів та уникнути корупційних ризиків. Співпраця з міжнародними

фінансовими інституціями, такими як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та Міжнародний валютний фонд, дозволяє залучати додаткові ресурси для відбудови країни [14].

Фінансування інфраструктурних проєктів у післявоєнний період є складним завданням, що вимагає залучення значних коштів з різних джерел, зокрема міжнародних фінансових інституцій, державного бюджету, приватного сектору та донорських організацій. Для успішної реалізації відбудови необхідно забезпечити прозорість механізмів розподілу фінансів, ефективне використання ресурсів і координацію між усіма зацікавленими сторонами. Одним з головних джерел фінансування є міжнародна фінансова допомога, яка надається у вигляді грантів, кредитів і технічної підтримки. Міжнародні організації, такі як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд та інші інституції, відіграють важливу роль у забезпеченні необхідних фінансових ресурсів [15].

Державний бюджет також є важливим джерелом фінансування інфраструктурних проєктів, однак його можливості можуть бути обмеженими через наслідки війни та необхідність спрямування коштів на соціальні потреби. У зв'язку з цим державна політика має бути спрямована на розроблення ефективних механізмів розподілу бюджетних коштів і створення сприятливих умов для залучення додаткових ресурсів. Значну роль у фінансуванні можуть відігравати державно-приватні партнерства, які дозволяють залучати інвестиції бізнесу до реалізації стратегічно важливих інфраструктурних проєктів. Успішна співпраця між державним і приватним секторами сприяє не лише фінансуванню, а й підвищенню якості та ефективності реалізації проєктів.

Інвестиції з боку приватного сектору можуть стати важливим джерелом фінансування інфраструктурних проєктів, особливо у сферах житлового будівництва, транспорту, енергетики та цифрових технологій. Для залучення інвесторів необхідно створити прозору систему регулювання, забезпечити гарантії безпеки капіталовкладень і розробити стимули, які сприятимуть розвитку бізнесу. Важливим елементом фінансування є грантові програми, які надаються міжнародними організаціями, урядами інших країн і благодійними фондами. Такі програми дозволяють реалізовувати соціально значущі проєкти, спрямовані на розвиток освіти, медицини, екології та інших критично важливих сфер [16].

Ще одним джерелом фінансування є краудфандингові платформи та громадські ініціативи, які дозволяють залучати кошти від населення та міжнародної спільноти. В умовах відбудови громади можуть самостійно ініціювати проєкти та залучати ресурси через онлайн-платформи, що сприяє активному залученню громадян до процесу відновлення. Координація фінансування між усіма зацікавленими сторонами є важливим фактором успіху реалізації інфраструктурних проєктів. Співпраця між урядом, міжнародними організаціями, бізнесом і громадськістю дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів і досягнення максимального ефекту від реалізованих ініціатив.

Важливу роль у фінансуванні відіграють інноваційні фінансові механізми, такі як зелені облігації, соціальні інвестиційні фонди та інструменти змішаного фінансування. Зелені облігації дозволяють залучати кошти на екологічно стійкі проєкти, зокрема розвиток відновленої енергетики, модернізацію інфраструктури та екологічні ініціативи. Соціальні інвестиційні фонди спрямовані на підтримку соціально значущих проєктів, що покращують якість життя населення. Інструменти змішаного фінансування поєднують державні, приватні та міжнародні ресурси, що сприяє більшій стійкості фінансування та зниженню ризиків для інвесторів [10].

Таким чином, фінансування та партнерство є важливими чинниками успішного відновлення інфраструктури в післявоєнний період. Використання

міжнародних фінансових ресурсів, державно-приватних партнерств, інвестицій бізнесу та інноваційних механізмів дозволяє забезпечити стабільне фінансування та ефективну реалізацію проєктів. Прозорість, координація та стратегічне планування мають стати основними принципами фінансової політики, що сприятиме швидкому відновленню та сталому розвитку громад.

Треба зазначити, що після війни кожна з громад буде мати свій розвиток і воєнних дій.

Сценарій «Завершення війни через взаємне примирення сторін» передбачає поетапне відновлення території, що повертаються під контроль України, і супроводжується комплексом специфічних інституційних і соціально-економічних викликів для громад. Для таких населених пунктів характерним є необхідність реалізації заходів з реконструкції просторової, соціальної та управлінської інфраструктури, оскільки на момент деокупації на цих територіях можуть зберігатися елементи адміністративних, економічних і комунікативних систем, сформованих під впливом окупаційної влади. Це зумовлює потребу в цілеспрямованій політиці реінтеграції, спрямованій на відновлення національного правового поля, відбудову механізмів місцевого самоврядування, повернення довіри населення та включення громади в загальнонаціональний соціокультурний і економічний простір [9].

Одним з основних завдань є подолання суспільних розбіжностей між мешканцями деокупованих територій, що сформувалися внаслідок різних позицій під час конфлікту. Процеси примирення потребують поетапної реінтеграції та врахування міжнародного досвіду, зокрема рекомендацій ООН щодо миру та стабілізації, а також напрацювань Міжнародної організації з міграції та Програми розвитку ООН в Україні [17]. Для тилкових громад цей сценарій означає посилення їх функцій як логістичних і соціальних центрів, здатних забезпечувати підтримку реінтеграційних процесів і залучати внутрішньо переміщених осіб до місцевого економічного життя. Водночас це створює додаткове навантаження на соціальну інфраструктуру, ринок праці та житловий сектор, що може супроводжуватися зростанням соціальної напруги. Емпіричну базу для оцінювання таких процесів становлять дані Міністерства соціальної політики України щодо інтеграції ВПО [18] та аналітичні матеріали про економічну динаміку тилкових регіонів [15].

Сценарій «Симетричне вирішення, за якого обидві сторони зазнають втрат» означає, що обидві сторони зазнають суттєвих втрат, що істотно впливає на розвиток територіальних громад. Для деокупованих територій він супроводжується глибокими руйнуваннями інфраструктури, відтоком населення та економічною стагнацією. Це призводить до низької інвестиційної привабливості та обмежень ресурсів, що ускладнюють відновлення, а демографічні втрати, зокрема еміграція працездатного населення, призводять до браку кадрів у основних секторах. У таких умовах пріоритетом стає розроблення політик повернення населення, створення робочих місць і залучення фінансування для відбудови.

Тиллові громади, хоч і зберігають основну інфраструктуру, стикаються з перевантаженням соціальних інституцій і ринку праці через значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Це може спричинити дефіцит життя, зростання безробіття та соціальної напруги. Тому потрібні програми інтеграції переселенців, підтримка місцевого бізнесу та ефективне управління ресурсами.

Для вироблення стійких рішень доцільним є врахування міжнародного досвіду відновлення регіонів після війни, зокрема прикладів Балканських країн і держав Африки. Корисними можуть бути аналітичні матеріали Світового банку та дослідження Київської школи економіки, які містять напрацювання щодо механізмів економічної стабілізації та відбудови після масштабних криз [12].

Таким чином, ми бачимо, що за цим сценарієм для тилових громад характерні економічні втрати через порушення логістичних ланцюгів та обмежену доступність товарів і послуг. Водночас зростає соціальна напруга, спричинена перевантаженням інфраструктури та виснаженням місцевих ресурсів, що становить загрозу регіональній стабільності. Відтік працездатного населення послаблює економічний потенціал громад і призводить до дефіциту кваліфікованих кадрів, а також поглиблює нерівність між регіонами, що зазнали бойових дій, і тилловими територіями [19]. Для вироблення ефективних підходів до розвитку корисними є рекомендації Європейського банку реконструкції та розвитку щодо відновлення посткризових регіонів, а також національні програми післявоєнної відбудови, адаптовані до специфіки тилових громад [16].

Сценарій «Асиметричне вирішення конфлікту, за якого Україна здобуває перемогу», відкриває широкі перспективи для відновлення деокупованих громад, але водночас ставить перед ними низку викликів.

Такий сценарій створює сприятливі умови для активного відновлення деокупованих громад, оскільки міжнародна спільнота надає значну фінансову та технічну підтримку. Основними напрямками розвитку стає відбудова житлового фонду, модернізація інфраструктури, відновлення соціальних послуг і стимулювання економічного зростання через грантові програми та інвестиційні проекти. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні організації, зокрема Європейський Союз та USAID, які реалізують цільові програми для відбудови регіонів, що постраждали від війни. Завдяки цим програмам громади отримують кошти на реконструкцію доріг, відновлення шкіл, лікарень, водопостачання та інших критично важливих об'єктів [20].

Проте, навіть за умов перемоги, існують суттєві виклики, які можуть стримувати швидкість та ефективність відбудови. Одним з головних викликів є дефіцит кваліфікованої робочої сили, що обумовлено як міграційними процесами, так і руйнуванням професійно-технічної освіти у багатьох регіонах. Це створює додатковий попит на навчальні програми для підготовки спеціалістів у сфері будівництва, інженерії та соціального забезпечення. Також значні масштаби руйнувань можуть призводити до затримок у реалізації проектів, що потребує ефективного управління ресурсами та координації між державними органами та міжнародними партнерами. Аналітичні звіти ЄС щодо післяконфліктного відновлення можуть слугувати корисним джерелом інформації для розроблення ефективних стратегій у цій сфері [21].

Тиллові громади у цьому сценарії відіграють важливу роль у логістичному забезпеченні процесів відбудови. Їхня економічна активність зростає завдяки підвищеному попиту на товари та послуги, необхідні для реконструкції деокупованих територій. Водночас зростає потреба у розширенні виробничих потужностей, будівництві нових транспортних вузлів і покращенні логістичних маршрутів, що може сприяти залученню додаткових інвестицій і розвитку малого і середнього бізнесу [11].

Таким чином, асиметричне вирішення конфлікту на користь України відкриває можливості для якісного відновлення постраждалих регіонів і стимулювання економічного зростання тилових громад. Проте для ефективного використання наданих ресурсів необхідно створити чіткі механізми розподілу фінансування, запровадити системи моніторингу та контролю, а також розробити програми навчання та залучення кадрів, що дозволить мінімізувати ризики затримок і підвищити ефективність відбудови.

Сценарій «Поступове згасання конфлікту» передбачає тривале замороження бойових дій без вирішення основних протиріч, що матиме значний вплив як на деокуповані, так і на тиллові громади.

У цьому сценарії розвиток деокупованих громад відбувається в умовах нестабільності та невизначеності, що ускладнює реалізацію довгострокових проектів і стратегічних ініціатив. Повільний процес відновлення інфраструктури пов'язаний з обмеженими фінансовими ресурсами, недостатньою підтримкою з боку міжнародних партнерів і низькою інвестиційною привабливістю регіонів. Через невизначеність у безпековій ситуації приватний капітал неохоче спрямовується у відновлення економіки, що спричиняє довготривалу стагнацію місцевого бізнесу та низьку зайнятість населення.

Серед головних викликів у цьому сценарії є збереження ризиків, пов'язаних з безпекою, включаючи загрозу повторних ескалацій, наявність великої кількості замінюваних територій і нерозірваних боєприпасів. Це обмежує використання сільськогосподарських угідь, що негативно позначається на аграрному секторі, особливо в регіонах, які традиційно забезпечували значну частку експорту продовольства. Крім того, через нестабільність багато підприємств і кваліфікованих працівників шукають можливості для переїзду в більш безпечні регіони або за кордон, що сприяє знекровленню економіки постраждалих територій.

Для тилових громад цей сценарій означає довготривалу напругу, оскільки значна частина ресурсів продовжує спрямовуватись на підтримку безпеки та утримання внутрішньо переміщених осіб. Водночас економічна невизначеність у країні гальмує розвиток бізнесу, що може призвести до поступового скорочення робочих місць і соціальних програм. Зокрема, в умовах збереження конфлікту без його остаточного вирішення державні витрати залишаються високими, що може обмежувати можливості для реалізації інфраструктурних проектів і програм підтримки малого і середнього бізнесу.

Водночас у тиллових регіонах може зростати роль підприємств оборонного комплексу, які забезпечують армію необхідним оснащенням і технікою. Умови тривалого конфлікту можуть сприяти зміцненню військово-промислового комплексу країни, але водночас створювати загрозу залежності економіки від воєнних потреб. У перспективі це може призвести до структурних проблем, коли певні сектори економіки будуть занепадати через нестачу інвестицій і розвитку мирних галузей.

У такому сценарії важливими є механізми державної підтримки та міжнародної співпраці, спрямовані на стабілізацію економіки та поступову адаптацію до нових реалій. Важливим стає залучення досвіду інших країн, що стикалися з затяжними конфліктами, таких як Кіпр чи Корейський півострів, а також аналітичні матеріали міжнародних організацій, що оцінюють економічні наслідки довготривалих конфліктів.

Таким чином, сценарій поступового згасання конфлікту формує середовище тривалої невизначеності, що обмежує можливості для швидкого відновлення деокупованих територій і створює економічні ризики для тилових громад. Основним завданням у такій ситуації є розроблення комплексної стратегії з підтримки стабільності, посилення інвестиційної привабливості та підвищення безпеки, що дозволить мінімізувати негативні наслідки та створити умови для майбутнього розвитку країни.

Такі сценарії висвітлюють складність післявоєнного відновлення, підкреслюючи важливість адаптивних стратегій для різних типів громад. Деокуповані громади, залежно від характеру завершення конфлікту, можуть стикатися з різними викликами: від масштабних руйнувань і нестачі інвестицій до потреби реінтеграції населення та розвитку нових економічних моделей. Водночас тиллові громади змушені будуть вирішувати проблеми виснаження ресурсів, змін у демографічному складі та нерівномірного розподілу економічних можливостей [22].

Розгляд міжнародного досвіду, зокрема кейсів Придністров'я, Абхазії, Балканських країн, дозволяє оцінити потенційні ризики та розробити стратегії для уникнення негативних наслідків затяжного конфлікту. Аналіз звітів міжнародних організацій, таких як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, а також даних Київської школи економіки, сприяє глибшому розумінню економічних процесів у післявоєнний період [23].

Загалом кожен сценарій розвитку після завершення війни потребує гнучкого підходу та комплексного планування, щоб мінімізувати втрати, забезпечити економічне зростання та соціальну стабільність у всіх регіонах країни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відновлення інфраструктури у післявоєнний період є важливим фактором стабілізації та розвитку громад. Використання сучасних технологій, міжнародного досвіду та ефективних моделей фінансування сприятиме швидкому та якісному відновленню.

Інфраструктурні проекти мають стати основою для майбутнього економічного зростання та соціального добробуту країни.

У тилових громадах необхідно зосередитися на стимулюванні економічного розвитку, підтримці малого та середнього бізнесу, розвитку соціальної інфраструктури та інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Важливу роль у цьому процесі відіграють державні та приватні партнерства, що сприяють залученню інвестицій і розвитку нових економічних моделей.

Загальний успіх післявоєнного відновлення залежить від узгодженості дій національного та місцевого рівнів, ефективного управління ресурсами та спроможності громад до адаптації в нових умовах. Розроблення довгострокових стратегій з урахуванням міжнародного досвіду, а також створення механізмів моніторингу та оцінювання реалізації відновлювальних заходів дозволять забезпечити сталість розвитку територіальних громад і відбудову країни в цілому.

Література.

1. Олексюк Г. В., Куїбіда В. С., Лисяк Н. М., Попадинець Н. М. Організація планування розвитку територій у контексті децентралізації державного управління: поєднання інтегрованих, просторових та економічних підходів. *Економіка України*. 2021. № 11. С. 23-38.
2. Олексюк Г. В., Хром'як Й. Я., Попадинець Н. М. Маркетингова стратегія як інструмент реалізації стратегічного плану розвитку територіальних громад. *Економіка України*. 2022. № 7. С. 67-88.
3. Олексюк Г. В., Попадинець Н. М., Пітюлич М. М. Інноваційне підприємництво як елемент стратегічного управління розвитком регіону. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 1. С. 15-22. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-2>.
4. Гринчишин І. М., Біль М. М., Лецих І. В., Патицька Х. О., Попадинець Н. М. Зміцнення спроможності територіальних громад на основі ефективного використання ендегенного потенціалу / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2019. 250 с
5. Сливка Р., Сливка Л. Постконфліктне врегулювання і розвиток Івано-Франківської територіальної громади. *Географічна освіта і наука: виклики і поступ* : матеріали міжн. наук.-практ. конф., присвяченої 140-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 18-20 травня 2023 р.) / відп. ред.: В. Біланюк, Є. Іванов. У 3-ох томах. Львів : Простір-М, 2023. Том 1. С. 211-214.
6. Волохатий С. Громади України у 2031 році – оптимістичні сценарії розвитку. *Громадський простір*. 21.05.2021. URL: <https://www.prostir.ua/?news=hromady-ukrajiny-u-2031-rotsi-optimistichni-senariji-rozvytku>.
7. Попадинець Н. М., Пітюлич М. М., Графська О. І., Білик Р. Р., Сембай Н. М. Цифровізація як інструмент конкурентоспроможності регіонів: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. Том 10. № 1. С. 385 – 389. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-66>.
8. Попадинець Н. М., Патицька Х. О., Пітюлич М. М., Керещман Н. І. Аналіз ефективності використання природно-ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. *Науковий Вісник ПУЕТ. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 3(94). С. 65-76. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-3-7>.
9. Response to the war in Ukraine. United Nations Development Programme in Ukraine Recovery Framework. UNDP. URL: <https://www.undp.org/ukraine/united-nations-development-programme-ukraine-recovery-framework>.
10. Громади України у 2031 році - песимістичні сценарії розвитку. Центр розвитку громад. URL: <https://activitycenter.org.ua/analytika/hromady-ukrajiny-u-2031-rotsi-pesymistichn>.
11. Посібник з логістики та співробітництва громад для забезпечення продовольчої безпеки та відновлення громад в умовах війни. Донецька обласна державна адміністрація. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/864/1.pdf>.
12. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org>
13. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них : Постанова КМУ від 14.10.2022 № 1159. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-п#Text>
14. Стратегічне планування регіонального розвитку. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mtu.gov.ua/content/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku.html>.
15. Аналітичні матеріали про економічний розвиток тилових регіонів. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/ekonomika>.
16. Лисенко А. М. Національні програми відновлення України після війни: їх спрямованість та очікувані результати. *Економічний та соціальний вплив конфліктів на сучасний світ* : міжнар. наук. конф. : кн. абстрактів, 23 трав. 2024 р. Седльце : Академія Прикладних Наук Мазовія, 2024. С. 128-130. URL: <https://dSPACE.kntu.kr.ua/handle/123456789/14566>.
17. Peacebuilding. United Nations. URL: <https://www.un.org/peacebuilding>.
18. Внутрішньо переміщеним особам. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>.
19. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: <https://www.ebrd.com>.
20. Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність». Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/donors/dobre>.
21. Єврокомісія представила Звіт щодо прогресу України в межах Пакету розширення 2024. EU.ua. 30.10.2024. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/evrokomisiya-predstavyla-zvit-shhodo-progresu-ukrayiny-v-mezhah-paketu-rozshyrennya-2024/>.
22. Політика згуртованості: ЄС та Україна. Аналітична записка. Громадський простір. 12.07.2024. URL: <https://www.prostir.ua/?library=polytyka-zhurtovanosti-es-ta-ukrajina-analytychna-zapyska>.
23. Ткачук Р. Що несе квазіреспублікам визнання Москви: досвід Придністров'я, Абхазії та Південної Осетії. *АрміяInform*. 22.02.2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/02/22/shho-nese-kvazirespublikam-vyznannya-moskvy-dosvid-prydnistrovya-abhazyi-ta-pivdennoyi-osetiyi/>.

References.

1. Oleksiuk, H. V., Kuibida, V. S., Lysiak, N. M., & Popadynets, N. M. (2021). Orhanizatsiia planuvannia rozvytku terytorii u konteksti detsentralizatsii derzhavnogo upravlinnia: poiednannia intehrovanykh, prostorovykh ta ekonomichnykh pidkhdov [Organization of territorial development planning in the context of decentralization of public administration: combining integrated, spatial and economic approaches]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 11, pp. 23-38.
2. Oleksiuk, H. V., Khromiak, Y. Ya., & Popadynets, N. M. (2022). Marketynhova stratehiia yak instrument realizatsii stratehichnogo planu rozvytku terytorialnykh hromad [Marketing strategy as an instrument for implementing the strategic plan for the development of territorial communities]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 7, pp. 67-88.

3. Oleksiuk, H. V., Popadynets, N. M., & Pitiulych, M. M. (2023). Innovatsiine pidpriyemnytstvo yak element stratehichnoho upravlinnia rozvytkom rehionu [Innovative entrepreneurship as an element of strategic management of regional development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. Seria: Ekonomichni nauky, no. 1, pp. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-2>.
4. Hrynychshyn, I. M., Bil, M. M., Leshchukh, I. V., Patytska, Kh. O., & Popadynets, N. M. (2019). Zmitsnennia spromozhnosti terytorialnykh hromad na osnovi efektyvnoho vykorystannia endohennoho potentsialu [Strengthening the capacity of territorial communities based on the effective use of endogenous potential]. Lviv: DU "Inshytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy", 250 p.
5. Slyvka, R., & Slyvka, L. (2023). Postkonfliktne vresthulivannia i rozvytok Ivano-Frankivskoi terytorialnoi hromady [Post-conflict settlement and development of the Ivano-Frankivsk territorial community]. In *Heohrafichna osvita i nauka: vyklyky i postup: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviachenoi 140-richchiu heohrafiu u Lvivskomu universyteti* (Lviv, 18–20 travnia 2023 r.) (Vol. 1, pp. 211–214). Lviv: Prostr-M.
6. Volokhatyi, S. (2021, May 21). Hromady Ukrainy u 2031 rotsi – optymystychni stsenarii rozvytku [Communities of Ukraine in 2031 – optimistic development scenarios]. Hromadskyi prostrir. Available at: <https://www.prostrir.ua/?news=hromady-ukrajiny-u-2031-rotsi-optymystychni-stsenarii-rozvytku>.
7. Popadynets, N. M., Pitiulych, M. M., Graftska, O. I., Bilyk, R. R., & Sembai, N. M. (2025). Tsyfrovizatsiia yak instrument konkurentospromozhnosti rehioniv: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku [Digitalization as a tool for regional competitiveness: current challenges and development prospects]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 10, no. 1, pp. 385–389. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-66>.
8. Popadynets, N. M., Patytska, Kh. O., Pitiulych, M. M., & Keretsman, N. I. (2019). Analiz efektyvnosti vykorystannia pryrodno-resursnoho potentsialu obiednanykh terytorialnykh hromad Ukrainy [Analysis of the efficiency of using the natural-resource potential of Ukraine's united territorial communities]. *Naukovyi Visnyk PUET*. Seria: Ekonomichni nauky, no. 3(94), pp. 65–76. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-3-7>.
9. Response to the war in Ukraine. (n.d.). United Nations Development Programme in Ukraine Recovery Framework. UNDP. Available at: <https://www.undp.org/ukraine/united-nations-development-programme-ukraine-recovery-framework>
10. Hromady Ukrainy u 2031 rotsi – pesymystychni stsenarii rozvytku [Communities of Ukraine in 2031 – pessimistic development scenarios]. (n.d.). Tsentr rozvytku hromad. Available at: <https://activitycenter.org.ua/analytika/hromady-ukrainy-u-2031-rotsi-pesymystychn>
11. Posibnyk z lohistyky ta spivrobotnytstva hromad dlia zabezpechennia prodovolchoi bezpeky ta vidnovlennia hromad v umovakh viiny [Handbook on community logistics and cooperation for food security and community recovery during the war]. (n.d.). Donetska oblasna derzhavna administratsiia. Available at: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/864/1.pdf>.
12. Ofitsiinyi sait Svitovoho banku [Official website of the World Bank]. (n.d.). Available at: <https://www.worldbank.org>.
13. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia, provedennia hromadskoho obhovorennia, pohodzhennia prohram kompleksnoho vidnovlennia oblasti, terytorii terytorialnoi hromady (yii chastyny) ta vnesennia zmin do nykh: Postanova KMU vid 14.10.2022 № 1159 [On approval of the Procedure for developing, conducting public discussion, and approving comprehensive recovery programs for the region or territorial community (or its part), and amending them: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1159 of 14.10.2022]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-%D0%BF#Text>
14. Stratehichne planuvannia rehionalnoho rozvytku [Strategic planning of regional development]. (n.d.). Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. Available at: <https://mtu.gov.ua/content/stratehichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku.html>.
15. Analitichni materialy pro ekonomichni rozvytok tylovykh rehioniv [Analytical materials on the economic development of rear regions]. (n.d.). Tsentrazumkova. Available at: <https://razumkov.org.ua/napriamky/ekonomika>.
16. Lysenko, A. M. (2024). Natsionalni prohramy vidnovlennia Ukrainy pislia viiny: yikh spriamovanist ta ochikuvani rezultaty [National recovery programs of Ukraine after the war: their focus and expected results]. In *Ekonomichni ta sotsialnyi vplyv konfliktiv na suchasnyi svit: mizhnar. nauk. konf.: kn. abstraktiv* (Siedlce, May 23, 2024, pp. 128–130). Siedlce: Akademiia Prykladnykh Nauk Mazoviia. Available at: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14566>
17. Peacebuilding. (n.d.). United Nations. Available at: <https://www.un.org/peacebuilding>.
18. Vnutrishnio peremishchenym osobam [Internally displaced persons]. (n.d.). Ministerstvo sotsialnoi polityky, simi ta yednosti Ukrainy. Available at: <https://www.msp.gov.ua/otrymuvalam-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>.
19. Ofitsiinyi sait Yevropeiskoho banku rekonstruktsii ta rozvytku [Official website of the European Bank for Reconstruction and Development]. (n.d.). Available at: <https://www.ebrd.com>.
20. Prohrama USAID "Detsentralizatsiia prynosyt krashchi rezultaty ta efektyvnist" [USAID program "Decentralization Brings Better Results and Efficiency"]. (n.d.). Detsentralizatsiia v Ukraini. Available at: <https://decentralization.ua/donors/dobre>.
21. Yevrokomiisia predstavyla Zvit shhodo prohresu Ukrainy v mezhakh Paketu rozshyrennia 2024 [The European Commission presented the 2024 Enlargement Package progress report on Ukraine]. (2024, October 30). EU.ua. Available at: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/yevrokomiisiya-predstavyla-zvit-shhodo-progresu-ukrajiny-v-mezhah-paketu-rozshyrennia-2024/>
22. Polityka zhurtovanosti: YeS ta Ukraina. Analitichna zapyska [Cohesion policy: the EU and Ukraine. Analytical brief]. (2024, July 12). Hromadskyi prostrir. Available at: <https://www.prostrir.ua/?library=polityka-zhurtovanosti-es-ta-ukrajina-analitichna-zapyska>.
23. Ktchuk, R. (2022, February 22). Shcho nese kvazirespublikam vyznannia Moskvy: dosvid Prydnistrovia, Abkhazii ta Pivdennoi Osetii [What Moscow's recognition means for quasi-republics: the experience of Transnistria, Abkhazia, and South Ossetia]. *ArmiiaInform*. Available at: <https://armyinform.com.ua/2022/02/22/shho-nese-kvazirespublikam-vyznannia-moskvy-dosvid-prydnistrovia-abhaziyi-ta-pivdennoi-osetiy/>.

Abstract.

Siryk Z., Kos'yanenko P. Infrastructure projects of the future in the development of communities in the post-war period.

The article explores the prospects for developing infrastructure projects in the post-war period to ensure sustainable community development. It analyzes the key challenges, opportunities, and potential directions for implementing infrastructure initiatives that will contribute to economic recovery and social stability. The strategic principles for forming a portfolio of future infrastructure projects for the post-war reconstruction of Ukraine's territorial communities are substantiated. It is shown that the unevenness of destruction, the shortage of budgetary resources, the need for rapid restoration of the housing stock, and the integration of internally displaced persons necessitate differentiated planning at the community and regional levels. The opportunities opened by international financial and technical support (loans, grants, technical assistance), public-private partnership instruments, and innovative solutions in construction are summarized, including modular technologies, energy-efficient materials, BIM modeling, and digital housing stock management systems. It is argued that reconstruction should be based on the principles of sustainable development, including decarbonization, development of renewable energy sources, green design standards, circular waste management practices, and climate resilience of facilities. A scenario planning framework for rear and de-occupied communities has been proposed, combining an assessment of security risks, demographic trends, local financial capacity, and labor market potential. A multi-channel financing model (international financial institutions, budget programs, PPPs, green bonds, blended finance instruments, crowdfunding) is justified, which reduces fiscal pressure and accelerates project implementation. The need for transparent selection and prioritization procedures, the introduction of monitoring and performance evaluation systems (KPIs for quality of life, service accessibility, job creation, energy efficiency), as well as institutional strengthening of community management capacities, is emphasized. The practical outcome of the article is the development of a comprehensive infrastructure reconstruction policy that aligns the interests of the state, local self-government, businesses, and donors, ensuring sustainable recovery, improved quality of life, and long-term competitiveness of communities.

Keywords: post-war reconstruction, infrastructure projects, community development, sustainable development, economic reconstruction.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Siryk Z. O., Kos'yanenko P. G. Інфраструктурні проекти майбутнього у розвитку громад у післявоєнний період. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 4. С. 68-73.

Siryk Z., Kos'yanenko P. Infrastructure projects of the future in the development of communities in the post-war period. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 4, pp. 68-73.